

CVIČENÍ 9.: Fiskální politika

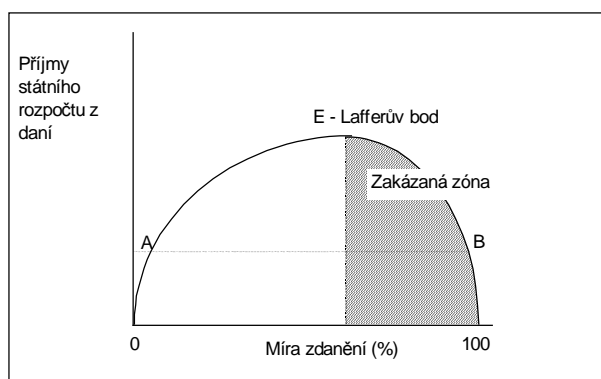
Opakování: Jaký je vztah krátkodobé a dlouhodobé Phillipsovy křivky? Co je indexace? Jaké znáte důvody státní intervence? Definujte HP. Jaké jsou rozdíly v hospodářské politice teoretické a praktické? Kdo jsou nositelé HP? Jaké jsou cíle HP? Jaké jsou dílčí hospodářské politiky? (uveďte příklady) Definujte keynesiánský, neokeynesiánský a konzervativní typ HP.

Fiskální politika

- **fiskální politika** - vědomé využívání příjmů a výdajů stát. rozpočtu za účelem stabilizace ekonomiky
  - hlavní nástroj - **státní rozpočet**
  - **veřejné finance:** a. státní rozpočet; b. rozpočty orgánů místní správy; c. speciální fondy (například důchodový fond); d. finance státních podniků
- Co je rozpočet orgánu místní správy? Jmenujte další speciální fondy. Jaké jsou v ČR státní podniky?*
- rozpočet - příjmy a výdaje - obě strany užívány k fiskálním cílům

Příjmy

- **daně** - povinné platby, které jednotlivé subjekty odvádí do veř. rozpoč. v předem stanovených lhůtách
- **přímé daně** - v závislosti na výši důch. nebo majetku (individuální důch. daň, daň z důch. společností)

Jaká je sazba daně z příjmu v ČR u osob a společností?

- **nepřímé daně** - daně uvalené na statky či služby (spotřební daň, DPH, cla)
- Na co jsou v ČR uvaleny spotřební daně? Jaká je výše DPH? Jak vysoká jsou cla?*

- + **platby sociálního pojištění** (nemocenské a starobní pojištění, pojištění pro případ nezaměstnanosti)

Je příspěvek na sociální zabezpečení daň?

- **Lafferova křivka**

Výdaje

- **transfery** - jednostranné výdaje státního rozpočtu

Jaké jsou v ČR transferové platby?

- **čisté daně** = daně - transfery
- **mandatorní výdaje**
- **výdaje na nákup výrobků a služeb**

Uveďte příklady státních nákupů

Státní rozpočet - vyrovnaný, přebytkový, deficitní

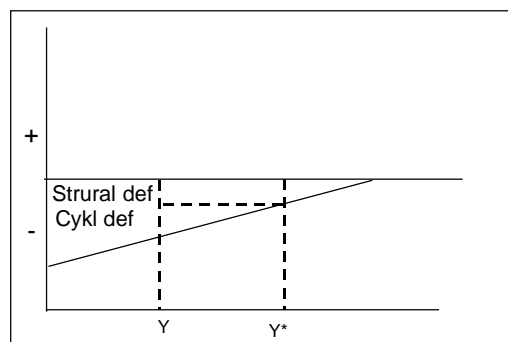
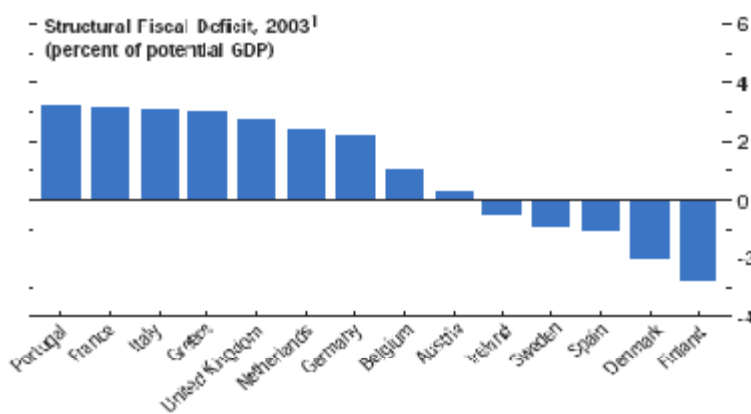
- celkový deficit = strukturální + cyklický
- **strukturální rozpočet** - vztah příjmů a výdajů, pokud by ekonomika fungovala na úrovni Y^*
- **cyklický rozpočet** - dopad hospodářského cyklu

Vysvětlete cyklický a strukturální deficit.

OECD pro ČR: Δ HDP o 1 % Δ $\approx$ 0,39 % HDP

příjmů rozpočtu

- **řešení deficitu**
- půjčka od soukr. sektoru (prodej stát. cenných papírů)
- Δ **vytěšňovací efekt** – (crowding out efekt)
- půjčka od jiného státního orgánu
  - emise peněz CB Δ inflace = monetizace deficitu
- opakovaný deficit Δ **státní dluh**
  - deficit a nezaměstnanost - $\approx$ 1% U Δ $\approx$ 1% DEF

Nástroje a cíle fiskální politiky

základní nástroje fiskální politiky:

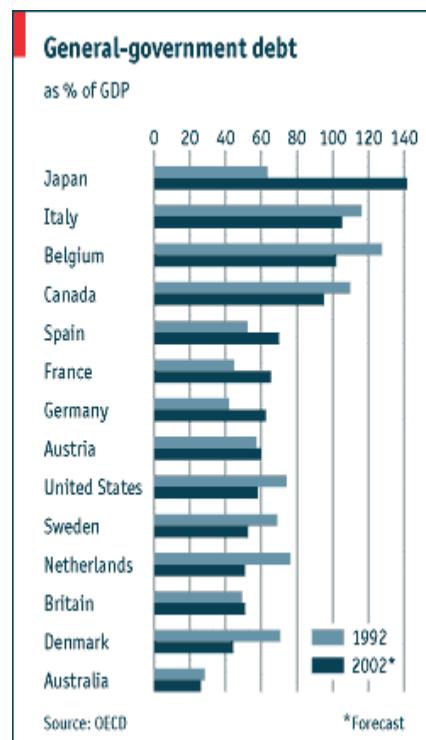
- příjmy: daně X výdaje: výdaje na nákup výrobků a služeb
ALE nástroje na ekonomiku nepřímo Θ jen přes ovlivňování AD a AS
Jakým způsobem ovlivňují zmíněné nástroje AD a AS?
- záměrná - diskretní opatření** - jednorázové rozhodnutí
Uveďte příklady diskretních opatření.
- vestavěné stabilizátory** - působí automaticky Θ anticyklický efekt
Uveďte příklady vestavěných stabilizátorů.

Typy fiskální politiky

- řstátních výdajů** Θ multiplikační efekt Θ Δ AD X opačně Θ státních výdajů
multiplikátor státních výdajů ($k = 1/(1 - mc)$) o kolik Δ Y pokud Δ G o jednotku
- čistých daní** Θ Δ DI Θ Δ AD ALE nižší než v předchozím X Δ čistých daní
Proč je růst AD menší u Δ daní než u růstu G?
výdajový multiplikátor $k = 1/(1 - mc(1-t))$ o kolik Δ Y pokud Δ daní o jednotku
- Δ G Θ vliv na AD, žádný vliv na AS
- Δ daní Θ vliv na AD i AS!
Nakreslete dopady Δ zdanění na AD a AS.

Expanzivní X restriktivní fiskální politika

- expanzivní** = stimulace růstu ekonomiky = Δ G Θ Δ Y a Δ Π
Na čem závisí velikost změny cenové hladiny? Nakreslete.
Jaké jsou krátkodobé a dlouhodobé dopady expanzivní fiskální politiky? (! na tvar AS)

Příklady: č.1

V ekonomice jsou 5 pracujících jeden důchodce a jeden nezaměstnaný. $w=1000$, daň=15%, $s=0$, DPH=20%, příspěvek na nemocenské pojištění=5%, na důchod 10% a nezaměstnanost 10%

Kolik stát vybere na daních? Jaké jsou jeho výdaje? Jaké jsou čisté daně?

a. Co se stane, pokud se 2 pracující odejdou do důchodu? Co se děje, pokud chceme zachovat vyšší důchodu? b. Co se stane, pokud je recese a 2 pracující ztratí práci? Co se děje se státními výdaji, pokud chceme zachovat vyšší podpory v nezaměstnanosti?

č.2 Vládní dluh a úrokové platby ve vztahu k GDP

Rok	Dluh v mld.\$	Úrokové platby v mld.\$	GNP v mld.\$	Dluh/GNP	Úrokové platby jako % GNP
1988	1790	153	4484		
1980	594	53,3	2732		
1945	211	4,1	213		
1940	33,3	0,86	100,4		
1930	16	0,61	90,8		
1920	24,1	1,02	91,9		
1915	0,97	0,02	40,2		
1868	2,60	0,13	6,8		

Příloha č.1:

Příjmy a výdaje stát. rozpočtu v ČR v 2000 (ČSÚ 2001)

Příjmy	%	Výdaje	%
Sociální pojištění	37,9	Sociální dávky	43,6
DPH	24,9	Právo, bezpečnost, obrana	12,4
Daň z příjmu	14,8	Vzdělávání	11,3
Spotřební daně	12,1	Zdravotnictví	5,8
Cl	2,3	Doprava	4,5
Ostatní	8,0	Ostatní	22,4

